

Posudek vedoucí práce

Votypka Milan: *Makedonský nacionalismus – konstrukce historie*

Vypracovala T. Hyánková

Diplomová práce Milana Votypky se zabývá velmi zajímavým a aktuálním tématem - konstruováním makedonské národní identity, přičemž student se zaměřuje především na to, jak rozdílné interpretace historie slouží různým nacionálním diskurzům. Práce je založena na vlastním terénním výzkumu v Makedonii. Z textu se však o metodologii terénního výzkumu dozvídáme velmi málo. Kromě velmi stručného výčtu metod by bylo vhodné pojednat hlouběji o kontextu vedení rozhovorů, reflektovat vlastní pozici v terénu, seznámit čtenáře s přibližným počtem a charakteristikou respondentů a napsat více o jazykovém pozadí výzkumu.

Student si položil následující výzkumné otázky (str. 14): 1. *Kdo jsou obyvatelé dnešní Makedonie/FYROM? Jsou skutečně samostatným národem nebo pouze částí srbského či bulharského národa.* 2. *Jakým způsobem probíhá proces národního sebeuvědomění v Makedonii/FYROM? Jedná se o jednotný proud, nebo existuje více názorů na to, kým jsou, či chtějí v budoucnu být? Existuje v Makedonii nějaká opozice proti probíhajícímu „národnímu obrození“?* 3. *Vůči komu se Makedonci vyhrávají? Jsou to Řekové, s nimiž zápasí o jejich jméno a identitu, Albánci, kteří jsou výraznou etnickou složkou v zemi, nebo blízké slovanské národy tj. Srbové a Bulhaři, za něž jsou v jistých kruzích stále považováni.* 4. *Hrozí v současné době zánik Makedonců? Mohou se zříct svého „historického pupku“ a stát se jiným národem, případně splynout s některým sousedním?*

Za vhodné považuji otázky 2 a 3, přičemž doplňující otázka k otázce číslo 2 (*Jedná se o jednotný proud, nebo existuje více názorů na to, kým jsou, či chtějí v budoucnu být?*) je banální a zbytečná – již předem na ni známe odpověď: Žádný proces národního sebeuvědomování není zcela homogenní. Zajímavé by bylo naopak u obou otázek (2 a 3) rozlišovat a porovnávat diskurzy různých segmentů společnosti – médií, politické reprezentace (podobnosti a rozdílnosti v různých sférách politického spektra), intelektuálů, „obyčejných lidí“.

Otázky 1 a 4 považuji za nevhodné. Otázka 1 je otázkou politickou a ideologickou, nikoliv antropologickou. Pokud antropolog hodlá rozhodovat „objektivně“ o tom, zda Makedonci jsou „samostatným národem nebo odnoží národů jiných“ (str. 14) znamená to, že se zapojuje do politického boje místo toho, aby analyzoval diskurzy různých stran, kontextualizoval je a odhaloval jejich vnitřní logiku – tedy to, jak a proč lidé racionalizují různá prohlášení, jak argumentují a konstruují diskurzy. Otázka 4 také spíše připomíná angažované obrozence a terénní výzkum nijak nepomáhá ji zodpovědět. Navíc termín „zánik národa“ je problematický. Co tím student myslí? Jak jej definuje?

Student prokázal, že je schopen v terénu získat zajímavá data - práce v analytické části obsahuje množství zajímavých postřehů, které se ale bohužel utápí v nepřiliš precizně strukturovaném textu. K tomu přispívá i nezdařilá práce se zdroji. Je zřejmé, že studentovi unikají základní zásady akademického psaní. Práce je na mnoha místech koláží ve stylu jeden odstavec vlastního textu, jeden odstavec přímé citace v kurzívě, aniž by byla přímá citace jakkoliv dána do kontextu či komentována, na mnoha místech nejsou přímé citace uvedeny uvozovkami, někdy chybí za přímou citací uvedení zdroje (např. str. 60, str. 81). To vede k tomu, že se střídají různé literární styly a text je hůře srozumitelný. Absurdity tento styl dosahuje na straně 72, kde student cituje Stalina, nijak citaci však neuvádí, ani nekontextualizuje, pouze tento fakt komentuje v poznámce pod čarou.

Pravděpodobně právě nezvládnutá práce s odbornými zdroji vedla k tomu, že student mnohdy přejímá poznatky z literatury, aniž by je podrobil kritickému přístupu. Píše tak o starověkých Makedoncích jako „arogantním národu“ (str. 32) či o „prokázaném středomořském genetickém původu Makedonců a africkém původu Řeků“ (str. 36). Když čerpá z různých zdrojů, které nijak nekomentuje, způsobuje to, že si mnohdy protiřečí. Nejmarkantnější je to na stranách 56 – 58, kde na jednom místě tvrdí, že na území dnešní FYROM žili rebelové bojující za nezávislost tohoto území, považovali se za Bulhary a jazykem jejich boje byla bulharština; dále tvrdí, že na území Makedonie žilo přes polovinu obyvatelstva slovanského, aby o pár řádků dál naopak prohlásil, že „je zajímavé, že v tomto čase nemělo Kruševo (dnešní FYROM) prakticky žádné bulharské (slovanské) osídlení“ (str. 58). Jinde naopak píše, že v srbské části Makedonie (dnešní FYROM) byla převaha slovanského obyvatelstva. Ve všech čtyřech případech se přitom jedná o podobný časový úsek.

Nedobře v práci také působí banální výroky (např. „Přechodová stadia mezi jednotlivými historickými obdobími si nelze představovat jako chvíli, kdy se během jednoho momentu, přetvořil starověk na středověk. Středověk se vytvářel hluboko ve starověku a teprve později byl historiky vybrán moment, který byl označen jako chvíle, kdy skončil starověk a začal středověk“, str. 45) a klišé (např. „slovanský živel“, str. 53; „feudální systém zmizel v propadlišti dějin“, str. 55). Student se také nevyvaroval hodnotících soudů a doporučení, co by Makedonci měli či neměli dělat. Na str. 18 hodnotí chování jednoho respondenta jako „směšné“, na straně 79 píše, že „bylo by jistě dobré, kdyby o sobě Makedonie dávala vědět i jinak“.

Relativně kladně naopak hodnotím závěr práce, kde student poznatky z výzkumu shrnuje a odpovídá na počátku zmíněné výzkumné otázky. Na úrovni diplomové práce by však student měl pracovat s větším množstvím odborných zdrojů a své poznatky z terénu mnohem více a lépe teoreticky zakotvovat.

Také z formálního hlediska je práce problematická. Obsahuje množství gramatických chyb a překlepů. Vhodné by v tomto případě bylo dát práci na korekturu. S podivem jsem také zjistila, že student neopravil chyby, které jsem mu vyčítala již v posudku minulém (např. Makedonský národ).

Jak již bylo zmíněno, vzhledem k zajímavým postřehům v práci a poměrně dlouhému terénnímu výzkumu je velká škoda, že student práci pečlivěji nepromyslel a precizněji nezpracoval – potřeba by byla lepší struktura práce, serióznější teoretické zakotvení, promyšlenější klasifikace dat a jejich interpretace, zlepšení formální stránky práce a především mnohem lepší práce se zdroji. To vše se student mohl dozvědět dříve a chyby opravit a to v případě, že by přišel alespoň jednou na konzultace.

Přes výše uvedené kritické připomínky práci Milana Votypky doporučuji k obhajobě. Pokud student obhájí výše zmíněné závažné výtky, navrhuji práci hodnotit známkou dobře.